نگاهی به نتایج عملیات ثامن‌الائمه(ع) در ۵ مهر ۱۳۶۰ در گفت‌وگوی «جوان» با سردار حسن رستگار پناه

صدام تا یک هفته از بیان شکست در آبادان وحشت داشت

■ احمد محمدتبریزی

انجام عملیات ثامن‌الائمه(ع) در ۵ مهر ۱۳۶۰ یک نقطه عطف تاریخی در دفاع مقدس به شمار می‌رود. در این عملیات پس از ۴۲ ساعت نبرد بی‌وقفه، حصر آبادان شکسته و بیش از ۱۵۰ کیلومتر مربع از خاک ایران بازپس‌گیری شد. شکسته شدن حصر آبادان اعتماد به نفس را به جبهه خودی برگرداند و سرآغاز موفقیت در عملیات بزرگ بعدی شد. در سالروز عملیات ثامن‌الائمه(ع) با سردار حسن رستگار پناه، از رزمندگان دوران دفاع مقدس گفت‌وگویی انجام دادیم که مشروحش را در ادامه می‌خوانید.

قبل از عملیات ثامن‌الائمه(ع) و شکسته شدن حصر آبادان وضعیت جبهه‌ها چگونه بود؟

در ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ رژیم بعثی عراق با تمام توان و پیش‌زمینه‌های قبلی تجاوز سراسری‌اش را به میهن اسلامی ما آغاز کرد. تا قبل از ۳۱ شهریور حوادث و ناامنی‌های داخلی در شمال‌غرب و خوزستان و بعضی نقاط دیگر کشور با طراحی رژیم بعث عراق و با حمایت قدرت‌های بزرگ مثل امریکا قصد براندازی نظام اسلامی را داشتند که ره به جایی نبردند.

پس از آن، صدام که جزئی از پازل‌های دشمن بود، هجوم سراسری‌اش را با هدف سقوط نظام اسلامی آغاز کرد. این حمله در صورتی اتفاق افتاد که نتوانسته بودند تجزیه بخش‌هایی از ایران را عملی کنند. همچنین چون موفق نشده بودند به پایه‌های سیاسی و استحکام نظامی اسلامی آسیب برسانند، حمله‌شان را آغاز کردند. قصد داشتند ظرف ۱۲ ساعت استان خوزستان و ظرف ۲۴ ساعت بخش‌هایی از استان کرمانشاه مثل دهلران و مهران را تصرف کنند. در نقشه‌هایشان چنین برآوردهایی داشتند. حمله سراسری دشمن که آغاز شد مردم از همان نقطه صفر مرزی اعم از زن و مرد به تقابل با دشمن کینه‌توز برخاستند و مقاومت‌ها از همان روز اول شروع شد. دشمن پیش‌بینی کرده بود که خرمشهر را ظرف دو تا چهار ساعت تصرف کند و پس از آن به آبادان هجوم ببرد و این شهر را هم اشغال کند. به تعبیری با اشغال جاده آبادان - ماهشهر در حدود ۶۰ تا ۱۰۰ کیلومتر در حاشیه خلیج‌فارس پهلو بگیرند. با این اهداف حرکت خودشان را شروع کردند و خوشبختانه ایمان، استقامت، شجاعت و پایمردی مردم در نوار مرزی ایران به‌گونه‌ای شد که فقط ۴۰ شبانه‌روز پشت دروازه خرمشهر باقی ماندند.

پیش‌بینی یگان‌های دشمن که می‌خواستند آبادان را بگیرند، در حد دو گردان بود، ولی تا دو لشکر نیرو آوردند. رزمندگان در شهر دفاع کردند و اجازه ورود به دشمن ندادند. بعد از این شرایطی بر دشمن بعثی تحمیل شد و در مواضع غیرقابل پیش‌بینی پدافند کرد و متوقف شد. در اصل ما در مرحله اول مورد هجوم قرار گرفتیم و سپس با استقامت و مقاومت در خطوط مختلف، دشمن را مجبور به تثبیت و ماندگاری کردیم. پس از آن به دشمن شبیخون زدیم.

در نقاط مختلف جبهه، عملیات‌های ایذایی توسط افراد انجام شد و آسیب‌های زیادی را به سازمان رزم رژیم بعثی عراق وارد کردیم. برهم خوردن این سازمان رزم برای دشمن غیرقابل پیش‌بینی بود. آسیب‌هایی که هر شب در نقاط مختلف جبهه در اثر شجاعت و شهامت رزمندگان می‌دید، او را مجبور به نقاط پدافندی کرد. در این شرایط طرح‌های عملیاتی توسط سازمان‌های نظامی ما انجام می‌گرفت، ولی به دلیل شرایط مکانی، زمانی و کمبود تجهیزات مختلف این عملیات‌ها با موفقیت روبه‌رو نمی‌شد.

عملیات ثامن‌الائمه(ع) چه شرایطی را در جبهه‌ها حاکم کرد؟

علمیات ثامن‌الائمه ثمرات خوبی برای جبهه‌ها داشت. از ویژگی‌های این عملیات این بود که اعتماد به نفس را به نسل جوان و نیروهای انقلابی، بسیجی، سپاه و ارتشی بازگرداند و آنها با همکاری و همفکری هم حصر آبادان را شکستند. از تجربه و آموزش‌های لازمی که ارتش داشت و به نیروهای جوان منتقل می‌شد، طرح‌ریزی عملیات ثامن‌الائمه(ع) انجام شد. در اصل عملیات ثامن به دنبال پیامی بود که امام راحل به رزمندگان داده و فرموده بودند حصر آبادان باید شکسته شود. این حرف امام همیشه آویزه گوش رزمندگان بود که باید محقق شود. پیچیدگی زمین از نظر شرایط آبگرفتگی‌ها در محورهای مختلف منطقه کار را برای رزمندگان سخت می‌کرد. آب کارون با بالا آمدن و آبگرفتگی جبهه‌ها به سمت خرمشهر و خطوط پدافندی شرایط را برای نیروهای ما به شدت سخت می‌کرد، اما با اعتماد به نفس، تفکر و توکل به خدا رزمندگان توانستند طرحی را پیاده کنند که اصلاً در مخیله نیروهای بعثی عراقی نمی‌گنجید.

با وجود اینکه نیروهای بعثی عراق در نقاط مختلف خود تجهیز شده و سنگرهای پدافندی مستحکمی را ایجاد کرده بودند، باز از عملکرد رزمندگان غافلگیر شدند. دشمن خطوط پدافندی محکمی از میدان مین، کانال و استفاده از عوارض طبیعی زمین ایجاد کرده و شرایطی پیش آورده بود که تصور می‌کرد به زودی آبادان هم به اشغال درمی‌آید، ولی نقشه‌هایش کاملاً اشتباه از آب درآمد. سرعت عمل، تفکر و تلاش مستمر رزمندگان اعم از لشکر ۷۷ خراسان ارتش جمهوری اسلامی، نیروهای ژاندارمری که در آن زمان قسمتی از خطوط پدافندی آبادان را اداره می‌کردند و کار شبانه‌روزی نیروهای داوطلب مردمی و سپاه و شناسایی‌های دقیق در عمق محورهای دشمن سبب شد از سه محور با سه قرارگاه پیش‌بینی شده بر دشمن حمله و در یک حالت برق‌آسا دشمن بعثی را غافلگیر کنیم. تهاجم رزمندگان به‌گونه‌ای بود که تفکر و اندیشه را از دشمن گرفت و توانستیم راه فرار را بر آنها ببندیم. موفق شدیم تا پشت جاده خرمشهر به اهواز و قسمت شرقی و جنوب شرقی آبادان محاصره را بشکنیم و عملیات طرح‌ریزی شده ثامن‌الائمه بیش از اهداف پیش‌بینی شده پیش رفت و منجر به شکست سنگینی برای دشمن شد. آوازه این شکست چنان در گوش دشمن طنین‌انداز شد که زمان انجام عملیات‌های بعدی یکی پس از دیگری تأثیرش را می‌گذاشت.

> پس از شکسته شدن حصر آبادان پشتیبانان صدام در خلیج‌فارس متزلزل شدند و در پشتیبانی تجهیزاتی، مالی و سیاسی که قدرت‌های بزرگ از صدام داشتند، تزلزل به وجود آمد

شکست حصر آبادان چه نتایجی را برای جبهه‌ها داشت؟

از اولین نتایج عملیات ثامن‌الائمه(ع) این بود که مسئله طرح‌ریزی توسط نسل جوان و انقلابی را مطرح کرد و انگیزه زیادی در نیروها به وجود آورد و این امر را اثبات کرد که همواره ایمان می‌تواند بر مادیات و تکنولوژی و تجهیزات غلبه پیدا کند. حرکت متحد مردمی برای دفاع از میهن اسلامی و تبعیت‌پذیری از امام راحل و محقق شدن دغدغه امام از دیگر نتایج عملیات ثامن‌الائمه بود. نتیجه دیگر این عملیات تلفیق و ترکیب نیروهای رزمنده در یک لشکر بود که توانستند تا جزئی‌ترین رده با هم هماهنگ بشوند و سازماندهی جدیدی را برای نبرد با دشمن بعثی عراق تجربه کنند. در این عملیات با وجود تبلیغات و عملیات روانی سنگین دشمن، آنها با شکست روبه‌رو شدند، به‌طوری که تا یک هفته از بیان این واقعیت که شکست خورده‌اند، وحشت داشتند. پس از شکسته شدن حصر آبادان پشتیبانان صدام در خلیج‌فارس متزلزل شدند و در پشتیبانی تجهیزاتی، مالی و سیاسی که قدرت‌های بزرگ از صدام داشتند، تزلزل به وجود آمد. درست است که ما در حصر آبادان با لشکر بعث عراق روبه‌رو بودیم و می‌جنگیدیم، ولی شکست دشمن، پیام‌های لازم را به قدرت‌های آن زمان از جمله امریکا، انگلستان، فرانسه و آلمان داد. تمام این کشورها تا زمان حصر آبادان هر آنچه را که صدام خواسته بود تهیه کرده و در مجامع بین‌المللی از صدام پشتیبانی می‌کردند و می‌خواستند چهره‌ای صلح‌طلب از او نشان دهند. هیچ کدام از آنها نمی‌پذیرفتند که صدام تجاوز کرده است. صدام تا عمق خاک کشورمان آمده و آبادان را در محاصره قرار داده بود، ولی باز قدرت‌های بزرگ و حامیان صدام نمی‌خواستند بگویند صدام تجاوز کرده است. در نهایت ما توانستیم این شرایط را خودمان به وجود بیاوریم که با هماهنگی سپاه و ارتش و حضور گسترده مردم عملیات‌های بزرگی انجام دهیم و دشمن بعثی را مجبور به شکست و عقب‌نشینی کنیم.

می‌توان گفت این اولین شوک جدی دشمن از زمان شروع جنگ تحمیلی بود.

تقریباً ما عملیات ثامن‌الائمه(ع) را یک سال بعد از تجاوز سراسری عراق انجام دادیم. عراق در آن شرایط فکر می‌کرد ما توان تجهیزاتی، اقتصادی و مدیریتی در جنگ نداریم، اما با انجام عملیات ثامن‌الائمه(ع) ثابت کردیم که نسل جوان با ایمان و انگیزه الهی می‌تواند درس‌های سختی به دشمن متجاوز بدهد و این سرآغازی برای عملیات‌های بعدی شد که به آزادسازی خرمشهر منتهی گشت. شکستن حصر آبادان درس‌های بسیار خوب و آموزنده‌ای برای نیروهای مسلح ایران داشت. پیام‌های خیلی محکمی هم برای پشتیبانان صدام و رژیم بعث عراق فرستاد و در این عملیات ثابت کردیم دشمن متجاوز شکست‌پذیر است و امکان شکستش وجود دارد.

اگر آبادان اشغال می‌شد قطعاً در ادامه شرایط برایمان سخت می‌شد.

دشمن تبلیغات زیادی روی سقوط خرمشهر کرد. سقوط خرمشهر را زمینه و پیش‌زمینه‌ای برای سقوط آبادان می‌دانست و سقوط آبادان را پیش‌زمینه‌ای برای جدا شدن استان خوزستان تلقی می‌کرد. مردم عرب و عشایر مسلمان ایران در خرمشهر، آبادان و نقاط دیگر در جبهه‌های مرزی ثابت کردند هیچ همدلی با شیطنت‌های دشمن ندارند و آنچه برایشان مهم است اسلام، ایران و وفاداری به انقلاب اسلامی است.

مقاومت مردم هم در شرایط محاصره مثال‌زدنی بود و تأثیر زیادی بر جبهه می‌گذاشت.

مردم به‌عنوان دژ اصلی حافظ انقلاب در آبادان نشان دادند، اگر مقاومت و ایستادگی داشته باشیم نصرت از آن ماست. این ثابت شد. شهری که یک سال در محاصره است و فاصله بمباران‌های هوایی مستمر دشمن از آن‌سوی اروند تا این سمت رودخانه فقط ۳۰۰، ۴۰۰ متر بود، نشان می‌دهد مردمش چه شرایط سختی را تحمل کرده‌اند. اروند که در قسمت شمالی آبادان و در قسمت غربی آبادان که خرمشهر است و سقوط کرده و دشمن به پشت خانه‌های مردم چسبیده است. در قسمت شرقی و شمال شرقی هم آبادان کاملاً محاصره است و تنها جاده‌ای که ما قدرت تردد داریم جاده آبادان - ماهشهر است. تنها مسیری که می‌توانیم پشتیبانی کنیم، مجروح جابه‌جا کنیم و امکانات به شهر برسانیم یک مسیر است که دائم زیر تیغ دشمن است، ولی چون ایستادگی و مقاومت است، تمام این شرایط سخت را قابل تحمل می‌کند.

خسارت‌هایی که به دشمن زدیم در چه حد بود؟ توانستیم تعداد قابل توجهی اسیر بگیریم؟

بیش از ۴۰، ۵۰ درصد از توان دشمن را در منطقه منهدم کردیم. نیروهای دشمن کشته و مجروحان زیادی دادند و توانستیم اسرای زیادی هم از آنها بگیریم. عکس‌ها و فیلم‌هایی که از این عملیات باقی مانده نیروهای بعثی را نشان می‌دهد که برای جلوگیری از کشته شدن، لباس‌ها و کفش‌هایشان را کنار اروند درآورده‌اند و به هر طریقی شده خودشان را به آب زده و به سمت خطوط خودشان می‌روند. شرایط طوری بود که دشمن اسرای زیادی داد و تعدادی زیادی از آنها فرار کردند و تجهیزات و امکانات‌شان را جا گذاشتند.

فرماندهان بزرگ دفاع مقدس از دل همین عملیات بیرون آمدند؟

نسلی که جنگ را اداره کرد مخصوصاً در حصر آبادان یا مقاومت خرمشهر و سوسنگرد یک جلوه‌گری از ایمان، شجاعت و شهادت نسل جوان بود که خودش را نشان داد. از حصر آبادان این پیوند آنقدر به هم نزدیک شده بود که آحاد مختلف مردم کنار هم قرار گرفتند و نصرت الهی را نصیب کشور و پیش‌زمینه‌های لازم را برای عملیات‌های بعدی ایجاد کردند.

نگاه

نگاهی به زندگی ۴ فرمانده شهید لشکر ۷۷ پیروز ثامن‌الائمه(ع)

عشق به وطن در وجودشان موج می‌زد

لشکر ۷۷ پیروز ثامن‌الائمه(ع) در زمان اجرای عملیات شکست حصر آبادان نقش بسیار مهمی در پیشبرد و موفقیت عملیات ایفا کرد و با تقدیم کردن شهدایی گرانقدر یکی از بزرگ‌ترین موفقیت‌های رزمندگان در نخستین سال‌های دفاع‌مقدس را رقم زد. در ادامه نگاهی گذرا به زندگی تا شهادت چند فرمانده شهید این لشکر داریم که کمتر صحبت از رشادت و شجاعت‌شان به میان می‌آید.

■ **امیر شهید پرویز حبرانی**

شهید حبرانی با پیروزی انقلاب اسلامی با تلاش و پشتکار به ادامه خدمت خود در ارتش ادامه داد. با شروع جنگ، آرزو و خواسته قلبی او، در مورد حفظ ناموس، میهن اسلامی و نهایتاً شهادت، او را به سوی جبهه‌های جنگ سوق داد. به جبهه رفت و فرماندهی گردان را بر عهده گرفت و در بیشتر مناطق نبرد هم به دلیل تکلیف و هم علاقه حضور مؤثری داشت. او همرزمانش را در کنار ایثار و مقاومت به دینداری و تقوا سفارش می‌کرد و در حالی که شهادت را تولدی دوباره قلمداد می‌کرد به همسرش این چنین سفارش کرد: «نبودنم نباید در زندگی شما تغییری ایجاد کند؛ بلکه فرزندان‌مان را با فکر و تربیت اسلامی پرورش بده و برای موفقیت آنها در اجتماع و امر تحصیلات از هیچ کوششی دریغ نکن.» سرانجام پس از ماه‌ها مبارزه و انتظار، پرویز حبرانی در حالی که فرماندهی گردان ۱۱۰ پیاده لشکر ۷۷ پیروز ثامن‌الائمه(ع) را بر عهده داشت، در هشتم مهر ۱۳۶۰ سلحشورانه در عملیات ثامن‌الائمه(ع) شرکت جست و در محور آبادان - ماهشهر مورد اصابت مستقیم گلوله دشمن قرار گرفت و به درجه والای شهادت دست یافت.

■ **امیر شهید محمود منظم تولایی**

شهید تولایی در دوران انقلاب سعی می‌کرد از درگیری نیروهای ارتش با مردم و ایجاد خونریزی جلوگیری کند. با وجود اینکه در زمان پیروزی انقلاب می‌توانست بازنشسته شود، ولی حاضر به این امر نشد و می‌گفت: حالا خدمت برای ارتش و دفاع از میهن ارزش دارد، نه زمان طاغوت. او از همان نخستین روزهای جنگ به‌عنوان یک فرمانده مسئول و نظامی متعهد، در فکر رفتن به جبهه بود و حضور در جبهه را به‌عنوان یک وظیفه برای خودش می‌دانست. مسئولیت شهید منظم تولایی در جبهه، فرماندهی گردان ۱۲۹ پیاده جمعی لشکر ۷۷ پیروز ثامن الائمه(ع) بود. شهید محمود منظم تولایی در تاریخ بیست و نهم آذر ۱۳۵۹ در منطقه عملیاتی جنوب - در درگیری با ارتش متجاوز عراق به شهادت رسید. پیکر مطهر شهید تولایی بعد از انتقال به مشهد، در حرم مطهر رضوی به خاک سپرده شد.

■ **امیر شهید سید کاظم نسطورفر**

شهید نسطورفر به دلیل علاقه‌اش به ارتش و با هدف خدمت به وطن، وارد دانشکده افسری شد و پس از گذراندن آموزش‌های لازم، در نیروی زمینی مشغول به خدمت شد. با شروع انقلاب، از طرفداران راه و هدف امام خمینی(ره) بود و اعتقاد داشت که رژیم شاهنشاهی کاری جز ظلم بر این مردم ندارد. از دیگر خصوصیاتی که در وجود وی متبلور بود، مبارزه، شجاعت و فداکاری بود. در زمان پیروزی انقلاب اسلامی، او درجه سرگردی داشت و معاون گردان ۱۲۹ از تیپ قوچان، لشکر ۷۷ پیروز خراسان بود. با شروع شورش‌های ضدانقلاب در کردستان، برای سرکوبی ضدانقلاب به آن منطقه اعزام شد. طی سه ماه درگیری، یکبار مجروح شد و پس از بهبودی دوباره به شهر «بانه» برگشت و در سمت فرماندهی پادگان بانه به مبارزه با گروه‌های ضدانقلاب ادامه داد. پس از آغاز جنگ تحمیلی مأموریت حرکت به سمت آبادان به او ابلاغ شد. دوست شهید می‌گوید: «پس از ابلاغ مأموریت به او، شب در منزل ما میهمان بود موقع خوردن شام رو به ما کرد و با خنده گفت: این شام آخر ما در منزل شماست، مثل شام آخر مسیح.» شهید نسطورفر در ۱۹ دی ۱۳۵۹ در ایستگاه سوم آبادان بر اثر اصابت ترکش به شهادت رسید. وی در زمان شهادت مسئولیت فرماندهی گردان ۱۲۹ پیاده از لشکر ۷۷ پیروز خراسان را بر عهده داشت.

■ **شهید فرامرز عباسی**

شهید عباسی در سال ۱۳۳۹ با ورود به دانشکده افسری به استخدام ارتش در آمد و در سال ۱۳۴۳ در لشکر ۷۷ خراسان منتقل و مشغول انجام وظیفه شد. با توجه به اینکه در آن زمان جو خدمت در ارتش به گونه‌ای بود که افراد متدین و متعهد راهی برای پیشرفت نداشتند، ایشان به نحوی عمل می‌نمود که ضمن رعایت مقررات، مُبلغی خوب و مؤثر برای همرزمانش باشد. تمامی کسانی که با او هم خدمت بودند یک دل و یک صدا معتقد به این بودند که ایشان با همه متفاوت است. پس از پیروزی انقلاب اسلامی و با شروع جنگ تحمیلی، رسالت خود را حضور در جبهه دانست و در منطقه عملیاتی جنوب در کنار رزمندگان لشکر ۷۷ پیروز ثامن‌الائمه(ع) به دفاع از آرمان‌های اسلام و انقلاب مشغول شد. شهید عباسی که به تازگی به درجه سرگردی نائل شده بود، آنچنان رشادتی از خود نشان داد که در همان ابتدای جنگ تعداد زیادی از مزدوران بعثی را به خاک سیاه نشاند و به خاطر همین شجاعت و رشادتی که از خود نشان داد از سوی فرماندهی مورد تشویق قرار گرفت. امیر شهید فرامرز عباسی سرانجام در تاریخ ۲۱ اردیبهشت ۱۳۶۰ در حالی که در منطقه عملیاتی آبادان، فرماندهی گردان ۱۰۴ پیاده لشکر ۷۷ پیروز ثامن‌الائمه (ع) را بر عهده داشت، بر اثر اصابت ترکش خمپاره دشمن بعثی، شربت شهادت را نوشید.

جدول

طراح: علیرضا سجادی فر ■ شماره ۶۰۳۴

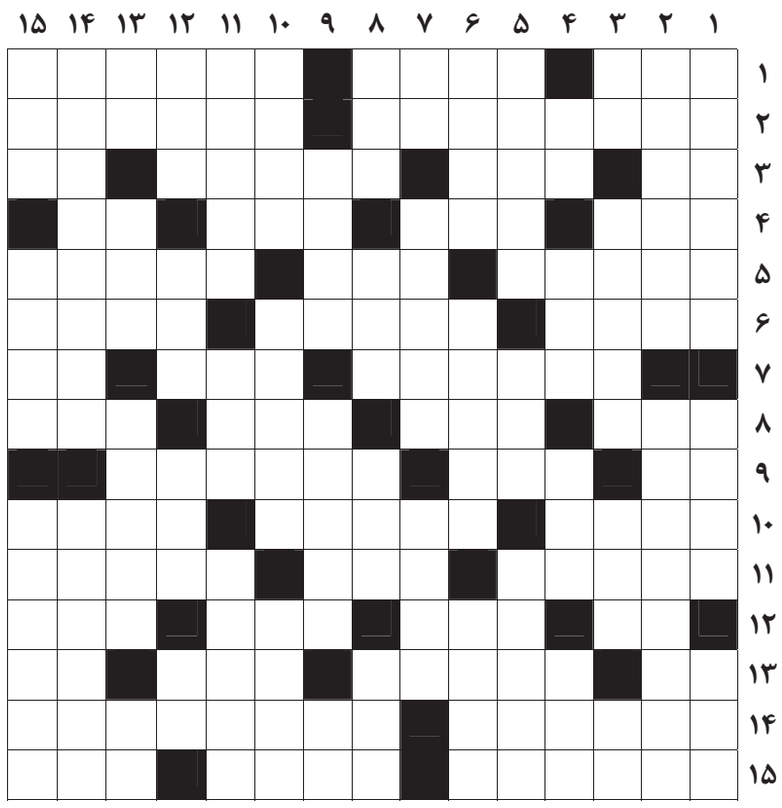

از راست به چپ

■ ۱- فیلم رسول ملاقلی‌پور در ژانر دفاع مقدس- دیهیم- آبشش ■ ۲- بیماری جنون جوانی- ذات و شخصیت ■ ۳- نوعی شیرینی- مجلس بزم- سالاد سیب‌زمینی- علامت مفعول ■ ۴- ضربه‌ای در تنیس- مکر و حیله- چین و شکن- اسم آذری ■ ۵- عنوان اسرای جنگی ایران در عراق- از حروف مقطعه قرآنی- نامناسب ■ ۶- سالک- هودج- نام چند تن از شاهان اشکانی ■ ۷- جای پرورش کرم ابریشم- دستور و فرمان- یادداشت ■ ۸- شتر- خیابان وسیع- آلوی کوهی- خونبها ■ ۹- تکرار حرفی- جوانمرد- نقاشی روی شیشه ■ ۱۰- مفصل بین ران و ساق پا- صاف و مسطح- نویسنده انگلیسی لبه تیغ ■ ۱۱- قریب- از نام‌های انسان در قرآن- ره می‌سپارد ■ ۱۲- حرف انتخاب- لایه محافظ زمین- حرف شرط- بوته اولیه برنج ■ ۱۳- پهلوان- ورزش نابینایان- گردن- از گروه‌های خونی ■ ۱۴- بخش مراقبت‌های ویژه در بیمارستان- تیمی در بوندسلیگای آلمان ■ ۱۵- صورت حساب- اسب بارکش- ده واحد از چیزی

از بالا به پایین

■ ۱- شهرت و آوازه- خوراک پرنده- فدراسیون بین‌المللی دو و میدانی ■ ۲- سنگ باارزش نیشابور- پایتخت برزیل ■ ۳- ابریشم خام- اتحادیه تولیدکنندگان- نوعی برنج ایرانی- سرکه ■ ۴- سوسن زرد- دولت‌ها- فلز چهره- ورودی‌های کنترل شده مسافران در ترمینال‌های فرودگاه ■ ۵- عصاره میوه‌ها- فلسفه ارسطو- کودن و احمق ■ ۶- خوراکی از شیر و نشاسته- از ابزار ورزش زورخانه‌ای- کتاب داود نبی ■ ۷- آفت نباتی- بازار- ماندنی ■ ۸- دورویی- سدی در تهران- پول دو کره- ناپلئون در این شهر ایتالیا(۱۷۹۶م) بر اتریشی‌ها پیروز شد ■ ۹- میوه ترش و شیرین- دریاچه‌ای در آفریقا- گشوده ■ ۱۰- رنگ خاکستری سیر- وسیله سنگین ورزشی- خراب‌کننده ■ ۱۱- جنین- سلاح روباه- تن‌پوش زنانه ■ ۱۲- جمله قرآنی- جنگلی در شاهرود- دیروز عرب- شهر آرامگاه پروین اعتصامی ■ ۱۳- سایه- زمان مرگ- کتاب شعر- دوستی ■ ۱۴- ورزشی که در جنوب شرقی کشورمان طرفداران زیادی دارد- اسپری ■ ۱۵- شهر شیشه‌گران آلمان- در آش هم می‌ریزند- رفت و آمد داشتن

جدول سودوکو

ارقام ۱ تا ۹ را طوری قرار دهید که در هر ردیف، ستون و مربع‌های کوچک سه در سه فقط یک بار به کار روند.

		۵	۱		۶			
	۴		۵		۹			
۹							۷	
			۳		۵			
۱		۷						۶
۶		۳						۹
				۳	۸	۴	۱	
				۴		۳		
	۸							

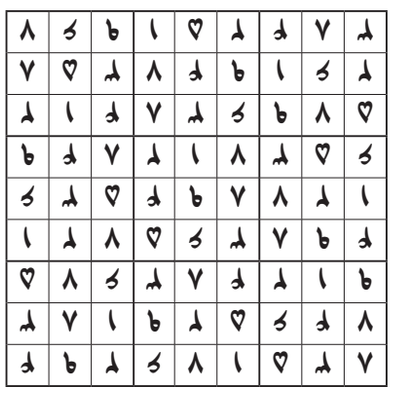

جدول کلمات متقاطع
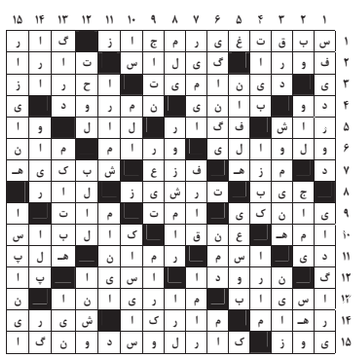
پاسخ جدول شماره ۶۰۳۳